

Список використаної літератури:

1. Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України. Закон України від 23 лютого 2023 року №2923-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20#Text>

2. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Постанова КМ України від 20.03.2022. № 326. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text>

3. Вирішення позовів про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок агресії рф, у рамках цивільного судочинства відшкодування шкоди, заподіяної збройною агресією російської федерації: окремі процесуальні аспекти <https://pravo.ua/vidshkoduvannia-shkody-zavdanoi-zbroinoiu-ahresiiei-rosiiskii-federatsii-okremi-protsesualni-aspekty/>

УДК 342.565.2 (477)

Данило ЗЕЛІНСЬКИЙ,

здобувач ступеня вищої освіти магістр

за спеціальністю «Право» ННІ ЗДН

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Національної академії внутрішніх справ,

доктор філософії

Наталія ПОЛІШКО

УПОВНОВАЖЕНИЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЙОГО РОЛЬ В СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ

Забезпечення дотримання прав людини є визначальним напрямком розбудови демократичної держави. У міжнародній практиці визначальну роль в національній системі захисту прав людини, впроваджені верховенства права та у забезпеченні належної поведінки органів державної влади відіграє інститут Омбудсмена, який є одним з елементів парламентського контролю за діяльністю виконавчої влади.

Статус, функції та компетенція Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини закріплені у конституційному Законі України

"Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини", ухваленому Верховною Радою України 23 грудня 1997 р.

У ході розробки цього закону було враховано позитивний досвід інституту омбудсмана (Уповноваженого з прав людини) європейських країн. Віднині цей інститут являє собою універсальний інструмент виявлення і сприяння усуненню порушень прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Уповноважений з прав людини є невід'ємним елементом конституційної системи захисту прав і свобод людини і громадянина, яка включає в себе, в першу чергу, систему судів України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та міжнародні судові та інші органи, членом або учасницею яких є Україна.

Відповідно до ч. 2 ст. 55 КУ, кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, так як саме на нього покладений контроль за додержанням конституційних прав та свобод людини і громадянина (ст. 101 КУ) [1].

Конституцією України та Цивільним процесуальним кодексом України гарантовано право кожної особи звернутися до суду за захистом своїх прав, свобод та законних інтересів у встановленому законом порядку. Кожен громадянин має право зробити це особисто, а в окремих випадках – через свого представника. Таким представником може виступити Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

Згідно Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», а саме у статті 13 сказано, що Уповноважений Верховної Ради України з прав людини має право з метою захисту прав і свобод людини і громадянина особисто або через свого представника в установленому законом порядку:

- звертатися до суду про захист прав і свобод осіб, які через фізичний стан, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права і свободи; брати участь у судовому розгляді справ, провадження в яких відкрито за його позовами (заявами, клопотаннями (поданнями));

- вступати у справи, провадження в яких відкрито за позовами (заявами, клопотаннями (поданнями) інших осіб, на будь-якій стадії їх судового розгляду;

ініціювати незалежно від його участі у судовому провадженні перегляд судових рішень [2].

Ч. 2 ст. 56 ЦПКУ визначає такі повноваження Уповноваженого ВРУ:

- особисто або через свого представника звертатися до суду з позовом (заявою);

- брати участь у розгляді справ за його позовними заявами

(заявами);

- на будь якій стадії розгляду вступати у справу, провадження в якій відкрито за позовами (заявами) інших осіб;

- має право подавати апеляційну, касаційну скаргу, заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими чи виключними обставинами, у тому числі у справі, провадження в якій відкрито за позовом (заявою) іншої особи [3].

Звернувшись до суду із заявою, Уповноважений ВРУ набуває обсяг процесуальних прав та обов'язків особи, в інтересах якої він діє, за винятком права укладати мирову угоду та деякими іншими винятками, визначеними законодавством.

Ст. 57 ЦПК України встановлює, що органи та інші особи, які відповідно до статті 56 Цивільного процесуального кодексу України звернулися до суду в інтересах інших осіб, мають процесуальні права та обов'язки особи, в інтересах якої вони діють, за винятком права укладати мирову угоду [4]. Процесуальні права Уповноваженого обмежені лише Законом «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини».

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини з метою вирішення питання щодо наявності підстав для ініціювання перегляду судових рішень у справі, розглянутій без їхньої участі, вступу у справу за позовом (заявою) іншої особи мають право ознайомлюватися з матеріалами справи в суді та отримувати з них копії.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини відіграє важливу роль у становленні України як Європейської держави. Він має достатньо інструментів аби захищати основоположні права та свободи громадян та забезпечити реалізацію права громадян на рівний, справедливий та чесний суд тим самим він має можливість захистити принцип верховенства, права що є основоположним принципом права для країн ЄС та інших цивілізованих країн світу.

Список використаної літератури:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. / Верховна Рада України - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV (в редакції Закону № 2147-УІН від 03.10.2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

4. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. Н. Ю. Голубевої. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 840 с.